

6.10.2025

Ympäristöministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi tulosperusteisen tuen pilotoinnista maatalouden vesiensuojelussa vuosina 2026–2036

Ympäristöministeriö pyytää on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta väliaikaiseksi asetukseksi liittyen tulosperusteisten tukien pilotointiin maatalouden vesiensuojelussa. Saatuja tuloksia voitaisiin hyödyntää myöhemmin arvioitaessa tuloperusteisen lähestymistavan käyttökelpoisuutta ja mahdollisia jatkotoimia avustamisessa. Pilottien varsinaisena tarkoituksena on kehittämisen ja pilotoinnin lisäksi vähentää peltoviljelystä aiheutuvaa vesistöjen fosforikuormitusta.

Pilotteja rahoitettaisiin kehityksessä ja talousarviossa myönnettyjen määrärahojen puitteissa. Pilotit olisivat osa Ahti-ohjelmaa ja piloteille olisi perustelumuistion mukaan varattu 500 000 euroa ohjelman kokonaisrahoituksesta, joka on 30 miljoonaa euroa vuosina 2023–2027. Perustelumuistiossa tulisi tarkentaa sitä, sisältyvätkö muistiossa tunnistetut viranomaisresurssit piloteille varattuun rahoitukseen.

Kuten perustelumuistiossa todetaan, tulos- ja vaikuttavuusperusteisten rahoitusmallien avulla on mahdollista parantaa rahoituksen kustannustehokkuutta sekä tukea siirtymää markkinaehtoihin toimiin ympäristötoimien rahoituksessa. Tuloperusteisten tukien ehdot voidaan määrittää niin, että tuki ohjaa ensisijaisesti tavoitteeksi asetettujen hyötyjen, tässä tapauksessa fosforikuormituksen vähentämisen, maksimointiin.

Tuloperusteiset tuet mahdollistavat sen, että tuensaajat pystyvät määrittämään toimenpiteet, joilla tavoitteet saavutetaan. Tämä voi lisätä ympäristötoimien kustannustehokkuutta, sillä toisin kuin perinteisissä valtionavustuksissa, avustuksen määrä ei ole sidoksissa toimenpiteestä aiheutuneisiin kustannuksiin, mikä voi teoriassa jopa kannustaa lisäämään rahankäyttöä avustusmäärän maksimoimiseksi. Tuloperusteiset tuet voivat lisätä kannusteita myös yhteistyöhön toimijoiden välillä.

Valtiovarainministeriö pitää tulosperusteisten tukien pilotointia edellä mainituista syistä kannatettavana. Julkisen talouden heikentyneen kantokyvyn vuoksi kustannustehokkuuden kasvattaminen myös ympäristötoimien rahoituksessa on erityisen tärkeää ja ehdotettujen pilottien tuloksia ja kokemuksia voidaan hyödyntää laajemmin tulevien tukijärjestelmien suunnittelussa, kuten perustelumuistiossa todetaan.

Tukea olisi tarkoitus myöntää valtionavustuslain 5 § 3 momentin 2 kohdan mukaisena erityisavustuksena. Kuten yllä todettiin, kyseessä olisi tarkoitukseltaan rajattu pilotti, jonka avulla kerätään tietoa laajemmin valtionavustustoiminnan kehittämiseksi. Valtionavustuslain 6 § 1 momentin mukaan muun kuin 5 § 3 momentin mukainen valtionavustus ei lähtökohtaisesti saa kattaa avustuksen kohteena olevan toiminnan kustannusten täyttä määrää.

Valtiovarainministeriö katsoo, että pilotin tulosten laajemmän hyödynnettävyyden näkökulmasta perustelumuistion kohdassa 2.2.1 olisi perusteltua avata tarkemmin sitä, missä tilanteissa tulosperusteisia tukia on mahdollista myöntää valtionavustuslain nojalla ja kääntäen minkä ehtojen täytyessä tuista tulisi säätää erillislailla.

Maa- ja metsätalousministeriön työryhmä¹ selvitti mahdollisuuksia tulosperusteisille tuille metsätaloudessa sekä lainsäädännöllistä viitekehystä. Työryhmän loppuraportin mukaan valtionavustuslaista tai sen esitöistä ei saa suoraa tukea sille, että valtionavustuksen määrä voisi (yleisesti) olla suurempi kuin avustettavan toiminnan kustannukset, vaikka valtionavustusten tuloksellisuus on lain esitöiden valossa tavoiteltava asia.

Työryhmän loppuraportissa todetaan myös, että valtion talousarviosta annetussa laissa 423/1988 edellytetään, että (tulosperusteisten) tukien enimmäismäärä tulee olla rajoitettu, eikä tukea voi tehdä pelkästään tuloksesta riippuvaksi. Asetusluonnoksen 4 §:ssä ehdotetaankin säädettäväksi tulosperusteisten mittarien lisäksi, että hakijakohtainen avustuksen enimmäismäärä olisi 26 000 euroa, mikä tarkoittaisi, että viljelijä voisi saada avustusta enintään 20 hehtaarin tilalle.

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Erityisasiantuntija

Atro Andersson

Jakelu

YM Ympäristöministeriö

¹ Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2025:3

VN/6769/2025-VM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: